

**ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“**

**ФАКУЛТЕТ
«СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И КОМПЮТЪРНИ НАУКИ»**

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА“

ЗИАД АЛИ ХЮСЕИН АБУ-ХАМЕД

**ВЛИЯНИЕТО НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ ВЪРХУ
УСПЕВАЕМОСТТА НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ СРЕДНИТЕ
УЧИЛИЩА В ЗАПАДНИЯ БРЯГ**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „доктор”,
професионално направление 3.8. Икономика,
докторска програма “Политическа икономия“

Научен ръководител:
доц. д-р Младен Тонев

Варна
2024 г.

**ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“**

**ФАКУЛТЕТ
«СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И КОМПЮТЪРНИ НАУКИ»**

КАТЕДРА „ИКОНОМИКА“

ЗИАД АЛИ ХЮСЕИН АБУ-ХАМЕД

**ВЛИЯНИЕТО НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ ВЪРХУ
УСПЕВАЕМОСТТА НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ СРЕДНИТЕ
УЧИЛИЩА В ЗАПАДНИЯ БРЯГ**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „доктор”,
професионално направление 3.8. Икономика,
докторска програма “Политическа икономия“

Научен ръководител:
доц. д-р Младен Тонев

Рецензенти:
проф. д-р Емил Панушев
доц. д-р Христо Мавров

Варна
2024 г.

Дисертацията се състои от 193 страници, в които се съдържат въведение, основен текст (четири глави), заключение, приложения, 5 фигури и 43 таблици. Списъкът с литературни източници съдържа 170 заглавия.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита пред научно жури от катедра "Икономика" на факултет «Социални, стопански и компютърни науки» при ВСУ "Черноризец Храбър".

Авторът на дисертацията е докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма "Политическа икономика", понастоящем е асистент по екология в Университета Бирзейт, Република Израел, и учител по математика в средно училище в град Рамала, Република Израел.

Защитата на дисертационния труд ще се състои на 06.02.2024 г. от 14.00 ч. в заседателната зала на Варненския свободен университет "Черноризец Храбър" на заседание на научното жури.

Материалите по защитата са на разположение на уебсайта на Варненския свободен университет "Черноризец Храбър", www.vfu.bg.

Въведение

Училищните фактори не са единствените, определящи образователните постижения. Юношите живеят в домовете на своите родители с други членове на семейството, контактуват с групата на връстниците си при заниманията през свободното време и в училището, както и в по-широката социална среда на местните общности. В допълнение към училището тези социални обстоятелства са определящи за академичните постижения. Посочените области се пресичат и си влияят взаимно по сложен начин, който оказва влияние върху образователните постижения на подрастващите (Coleman et al. 1966; Morgan & Sorensen, 1999; Israel et al. 2001; Sun 1999).

Работата на американския социолог Джеймс Колман играе важна роля върху изследванията в областта на образованието след публикуването през 1966 г. на "Равенство на образователните възможности" (Докладът на Колман). Неговата теоретична разработка на термина "социален капитал" води началото си от обяснението на образователните постижения и резултати. Колман се фокусира върху ролята на социалния капитал за създаването на човешки капитал и използва данните от "High School and Beyond" (1980 г.), за да покаже, че по-голямото количество социален капитал, присъстващ в живота на учениците, а именно двама родители, по-малък брой братя и сестри, по-високи образователни очаквания и солидарност между поколенията, води до по-нисък процент на отпадане (Coleman 1988). Колман подчертава значението на социалните мрежи, по-специално солидарността между поколенията, в този случай, познанство на родителите с родителите на техните приятели. Гъстотата на тези социални връзки според Колман създава форма на социален капитал, която е от особено значение за просперитета на младите хора в общността. С други думи, родителите са в по-добра позиция да установяват норми и стандарти в своята общност, когато се познават лично. Дискусията на Колман (1988 г.) върху концепцията за социалния капитал в контекста на образователните постижения и социалното неравенство измества до известна степен фокуса от съображенията,

свързани с педагогиката и учебните програми, към влиянието на семейството, връстниците и общността върху образователните постижения (Thorlindsson et al, 2007; Dika and Singh 2002).

Актуалност и значимост на изследването

Важността на това проучване се дължи на факта, че академичният успех е важен за индивида и обществото, както и на ролята на семейството и неговата социална приемственост за успеха в училище. Това е ново допълнение в областта на изследванията, свързани със социалния капитал. И накрая, поради липсата на изследвания, които да се занимават с връзката между успеха в училище и социалния капитал в Западния бряг.

Обект и предмет на изследването

Настоящото изследване представлява проучване, проведено върху извънкласните фактори между учениците от средните училища в Западния бряг. Основният фокус на проучването е придобиването на знания чрез анализиране на данни и използване на подходящи техники, за да се разберат по-добре моделите и факторите, определящи успеха в средните училища сред юношите в Западния бряг. Знанията, които това проучване дава, могат да информират учителите и другите, които работят с и в полза на подрастващите. То може да бъде обяснително за преподавателите, които се стремят да повишат академичния успех, като разбират факторите, допринасящи за това в различни контексти. Това от своя страна може да доведе до по-информирани решения за образователните програми и образователната политика.

Изследван проблем

Семейството в Западния бряг се формира от различни и припокриващи се капитали и предпазва децата си от академичен провал. То се различава в отделните семейства и в отделните социални групи. В настоящото изследване ще бъде проучено влиянието на социалния капитал върху успеха в средните училища сред юношите в Западния бряг.

Аргумент на автора

Контролът и подкрепата от страна на родителите, както и времето, прекарано с тях, солидарността между поколенията изразяващо се в това, родителите да познават приятелите на децата си, както и родителите им, финансовото състояние на семейството, нивото на образование на родителите, отсъствието от училище, структурата на семейството, местожителство и пола, са положително свързани с успеха в средните училища.

Цел и задачи на дисертацията

Това проучване изследва влиянието на социалния капитал върху успеха на учениците от средните училища в Западния бряг. Извадката съдържа отговори на 800 ученици от 10-ти, 11-ти и 12-ти клас на средните училища в същия район. Изследването се основава на теорията за социалния капитал, представена през 1988 г. от американския социолог Джеймс Колман. Той твърди, че социалният капитал както в семейството, така и в общността е ключов фактор за създаването на човешки капитал, което означава, че децата, които притежават повече социален капитал в живота си, ще се справят по-добре в училище. Няколко предишни проучвания подкрепят емпирично тази теория, въпреки че повечето от тях са проведени в Съединените щати.

Настоящият труд установява дали теорията за социалния капитал е валидна в Западния бряг. Резултатите от изследването частично подкрепят теорията, като показват, че основните показатели на социалния капитал са положително свързани с успеха на учениците от средните училища в съответния район. Изводите от тази констатация са обсъдени в дисертацията.

Методология на изследването

Теоретичната рамка на настоящото изследване не се отдалечава от първоначалната идея на Колман за социалния капитал. Разграничават се четири теоретично обособени форми на родителски отношения, които могат да бъдат дефинирани в общата рубрика на теорията за социалния капитал. Тези форми са: родителско наблюдение, родителска подкрепа, време, прекарано с

родителите, и солидарност между поколенията посредством познаване на приятелите на децата, както и родителите им. В допълнение към тези показатели това проучване включва и други като финансовото състояние на семейството, образователното равнище на родителите, отсъствие от училище, структура на семейството, местоживеене и пол.

Използвани са пет регресионни модела, които са анализирани с програмата SPSS.

Ограничения на проблемния обхват на научния труд

Проучването е проведено сред ученици от средните училища на Западния бряг и не е приложено в Ивицата Газа поради политическата ситуация там.

ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Дисертацията е структурирана в увод, четири глави в общо 205 страници. Основният текст съдържа 42 таблици. Списъкът на литературата се състои от 170 източника и интернет източници. Освен това има 1 приложение.

АВТОРЕФЕРАТ

ПРИЗНАНИЕ

ПОСВЕЩЕНИЕ

Списък на съкращенията

ВЪВЕДЕНИЕ

ГЛАВА 1. ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРАТА СВЪРЗАНА С ТЕОРИЯТА ЗА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ

Произход на теорията за социалния капитал

- 1.1. Разширяване на понятието "социален капитал
- 1.2. Критика на теорията на Колман
- 1.3. Социалният капитал в образователните изследвания
- 1.4. Семейни ресурси
- 1.5. Образование на родителите
- 1.6. Структура на семейството

- 1.7. Родителска подкрепа
- 1.8. Образователни постижения
- 1.9. Социалният капитал и постиженията на подрастващите по математика в това проучване изследва влиянието на социалния капитал върху постиженията по математика в осем различни европейски града
- 1.10. Извадка
- 1.11. Участващи градове
- 1.12. Социален капитал и постижения на учениците в норвежките средни училища.
- 1.14. Резултати
- 1.15. Социалният капитал в литературата за специалното образование
- 1.16. Ролята на юношите в придобиването на социален капитал
- 1.17. Изследователски въпроси и хипотези
- 1.18. Проучвателни сравнения на групите

ГЛАВА 2. ШЕСТТЕ ИЗМЕРЕНИЯ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ

- 2.1. Измерение 1: Групи и мрежи
- 2.2. Измерение 2: Доверие и солидарност
- 2.3. Измерение 3: Колективни действия и сътрудничество
- 2.4. Измерение 4: Информация и комуникация
- 2.5. Измерение 5: Социално сближаване и приобщаване
- 2.6. Измерение 6: Овластяване и политически действия
- 2.7. Измерване на социалния капитал в Западния бряг
- 2.8. История на развитието на образованието в Западния бряг
 - 2.8.1. Образование под османско владичество
 - 2.8.2. Образование под британския мандат
 - 2.8.3. Образованието в Палестина след войната от 1948 г.
 - 2.8.4. По време на израелския период
- 2.9. Ролята на социалния капитал в икономиката на знанието
 - 2.9.1. Концепцията за общество на знанието

- 2.9.2. Някои трансформации, които съпътстват навлизането в икономиката на знанието
- 2.9.3. Характеристики на обществото и икономиката на знанието
- 2.9.4. Развитие на частния сектор в съответствие със знанията
- 2.9.5. Въздействието на икономиката на знанието върху образователната система в света 114
- 2.9.6. Промяна в образователните концепции
- 2.9.7. Образователни визии и основни умения във времето и икономиката на знанието.
- 2.9.8. Възгледи за знанията в областта на училищната икономика
- 2.9.9. Знания и поведение, необходими на завършващите в епохата на икономиката на знанието
- 2.9.10. Перспективи за света на труда и социалния живот
- 2.9.11. Информационни и комуникационни технологии в процесите на преподаване и учене в епохата на знанието
- 2.9.12. Образователни програми в епохата на знанието
- 2.9.13. Управление на училището в епохата на знанието
- 2.9.14. Желаният учител във времето на икономиката на знанието
- 2.10. Въздействието на социалния капитал върху хората с увреждания
 - 2.10.1. Участие
 - 2.10.2. Взаимност
 - 2.10.3. Доверие
 - 2.10.4. Социални норми
 - 2.10.5. Общи ресурси
 - 2.10.6. Социална проактивност
 - 2.10.7. Толерантност към разнообразието
 - 2.10.8. Последици за хората с увреждания и техните семейства

ГЛАВА 3. МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

- 3.1. Методология за изследване на връзката между постиженията на учениците от Западния бряг и основните аспекти на социалния капитал
- 3.2. Мерки на изследването

3.3. Анализ на методологията

ГЛАВА 4. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО

4.1. Таблици на честотата на изследователските въпроси

4.2. Някои персонализирани таблици

4.3. Регресионни модели

ОБСЪЖДАНЕ И ЗАКЛЮЧЕНИЕ

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

ФИГУРИ

Приложение

Въпросници

ЛИТЕРАТУРА ...

КРАТКО ОБОБЩЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Първата глава: “ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРАТА СВЪРЗАНА С ТЕОРИЯТА ЗА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ“ е посветена на литературния обзор на основната идея на дисертацията, а именно влиянието на социалния капитал върху успеха в средните училища. В свързаната литература има три основни направления,

- Произходът на теорията за социалния капитал според Пиер Бурдийо.

Концептуализацията на Бурдийо за социалния капитал се основава на теориите за социалното възпроизвеждане и символната власт. Той дефинира социалния капитал като "съвкупност от действителни или потенциални ресурси, свързани с притежаването

на трайна мрежа от по същество институционализирани отношения на взаимно познаване и признаване" (Bourdieu, 1986, p. 249). Бурдийо (1986 г.) прави разлика между икономически, социален и културен капитал и се опитва да обясни инвестициите от страна на доминиращата класа за поддържане и възпроизвеждане на груповата солидарност с цел запазване на доминиращата позиция на групата (Linn, 1999). Той декомпозира социалния капитал на две части: първо, самите социални отношения и второ, количеството и качеството на тези отношения. Бурдийо (1986 г.) дори стига до твърдението, че хората умишлено изграждат своите отношения заради ползите, които тези отношения ще им донесат по-късно. Той подчертава как могат да се получат различни форми на капитал - паричен, социален и културен, и как в крайна сметка те могат да бъдат сведени до икономически капитал. Например, чрез социалния капитал (отношенията с другите) хората могат да получат достъп до заеми, инвестиционни съвети или ограничени пазари, които биха увеличили техния икономически капитал. Неговият анализ на социалния капитал набляга на социалната класа и властта, или с други думи, на социалните отношения, които подпомагат способността на индивида да защитава собствените си интереси (Portes, 1998).

Концепция за социалния капитал на Джеймс С. Колман

Американският социолог Джеймс Колман се приема за първоначален теоретичен създател на теорията за социалния капитал. През 1988 г. той публикува една от най-цитираните и влиятелни статии по тази концепция - "Социалният капитал в създаването на човешки капитал". Колман дефинира социалния капитал по неговата функция като "разнообразие от единици с два общи елемента: всички те се състоят от някакъв аспект на социалните структури и улесняват определени действия на участниците - независимо дали са лица или корпоративни субекти - в рамките на структурата" (Coleman J. S., 1988, p. S98). Той теоретизира социалния капитал не като нещо присъщо на индивидите или физическите ресурси, а като нещо присъщо на отношенията между хората. Докато Бурдийо (1986) използва социалния капитал, за да характеризира начините, по които елитните социални класи използват своите социални връзки, за да възпроизведат привилегии. Колман разширява социалния капитал,

за да включи социалните връзки на хората в неравностойно положение. Той твърди, че социалният капитал е положително свързан с финансовия капитал, което означава, че когато нуждата на едно лице от друго е намалена поради по-голямото му богатство, то генерира по-малко количество социален капитал (Coleman, 1990). Колман предлага, че социалният капитал е нематериален и има три форми: а) ниво на доверие, което се вижда от задълженията и очакванията, б) канали за информация и в) норми и социален контрол, които насърчават общото благо над личния интерес (Dika & Singh, 2002). За да демонстрира как социалният капитал функционира в обществото, Колман дава пример с майка на шест деца, която се премества със съпруга си от предградията на Детройт в Йерусалим. Една от причините за преместването на майката е по-голямата свобода, която малките ѝ деца ще имат в Йерусалим. Чувства се сигурна, че осемгодишното ѝ дете може да заведе шестгодишното дете на училище в другия край на града с градския автобус, както и да остави децата си да играят без надзор в градския парк - нито едно от тези неща не би могла да направи, докато живее в Детройт. Колман твърди, че разликата е в социалния капитал, с който разполага майката в Йерусалим в сравнение с предградията на Детройт, тъй като нормативната структура гарантира, че възрастните в Йерусалим ще се грижат за деца без надзор. Подобна нормативна структура обаче не е налице в повечето големи градове в Съединените щати (Coleman J. S., 1988, p. S99). Колман твърди, че социалният капитал е положителна структура за социален контрол, при която доверието и нормите са характерни за общността (Dika & Singh, 2002). "Ефективните норми, които възпрепятстват престъпността, правят възможна свободната разходка навън през нощта в града и дават възможност на възрастните хора да излизат от домовете си, без да се страхуват за безопасността си" (Coleman J. S., 1988, p. S104). Според Колман (Coleman, 1986 г.) нормите, които се засилват от социалната подкрепа, са социалният капитал, който укрепва семействата и кара членовете им да действат безкористно в интерес на семейството. Той подчертава значението на социалните мрежи и поставя особен акцент върху солидарността между поколенията, т.е. родителите да познават родителите на приятелите на своите деца, като социална структура, която позволява развитието на ефективни норми.

- Същност на понятието «социален капитал»

Както определението на Бурдийо (1986) за социален капитал, така и това на Колман (1988) се фокусират върху ползите от социалните връзки за отделни лица или малки групи. Понятието за социален капитал претърпява едва доловим преход, при който от актив за индивидите се превръща в атрибут на самата общност. Политологът Робърт Пътнам (1993 г.) твърди, че социалният капитал смазва колелата, които позволяват на общностите да се развиват безпроблемно. Той го определя по-разширено като "характеристики на социалната организация, мрежи, норми и доверие, улесняващи координацията и сътрудничеството за взаимна изгода" (Putnam, 1993). Пътнам заявява, че когато социалният капитал присъства в общностите под формата на норми и санкции, ежедневните бизнес и социални взаимодействия стават по-малко скъпи. Той твърди, че социалният капитал подобрява знанията и перспективите на хората с повишена информираност, а връзките между хората и организациите поддържат черти на характера като толерантност и емпатия. Пътнам разглежда социалния капитал като съществен компонент за здраво, по-сигурно и развито общество (Erkan, 2011). Според Портес (Portes, 2000) този фин преход на понятието "социален капитал" се различава качествено от неговата индивидуална версия и е причина за разминаването в литературата.

Този преход на понятието от ползи за индивидите към общностен или национален ресурс е предизвикал полемика сред учените, като много от тях смятат, че то никога не е било достатъчно теоретично обосновано. Социалният капитал премина от предимство на децата в цели семейства до обяснение на това защо някои градове са добре управлявани и проспериращи. Поради това разширяване понятието е изложено на риск да се превърне в синоним на всичко, което е положително в социалния живот.

- Социалният капитал в образователните изследвания.

Както беше посочено по-горе, социалният капитал е един от най-успешните "износители" от социологията към други области. Според Дика и Сингх (Dika and Singh, 2002) социалният капитал е интегриран лесно в областта на образованието, тъй като теоретичното развитие на концепцията както от Бурдийо, така и от Колман води началото си от обяснението на образователните

постижения и резултати. Двамата учени се различават в тълкуването си на образователните проблеми. Теориите на Бурдийо (1986 г.) изясняват преди всичко как социалният капитал и културният капитал обуславят неравномерните академични постижения, които са вече изследвани с помощта на теориите за дефицита на умения и човешкия капитал. Той твърди, че училищната система е преформулирала културните предимства. Децата, които се занимават с културни дейности, като например посещават концерти и галерии, свирят на класически инструменти и посещават курсове по изкуство, получават по-високи оценки, тъй като училищната система оценява високо културните познания, като по този начин облагодетелства привилегированата класа. Колман (Coleman, 1988) използва данни от High school and Beyond (HSB), за да покаже, че по-голямото количество социален капитал - по-малък брой братя и сестри, структура на семейството, по-високи образователни очаквания на родителите и солидарност на поколенията - води до по-малък брой отпаднали от училище ученици (Dika & Singh, 2002 г.). Концептуализациите на Бурдийо за социалния капитал са довели до различен тип приноси в образователната литература в сравнение с тези на Колман. Подходът на Бурдийо е използван до известна степен в образователните изследвания, включително за езика в класната стая, академичния дискурс, отношенията между семейството и училището, както и за обяснение на различния опит в училище, основан на класа, пол и раса (Dika & Singh, 2002).

Въпреки това учените в областта на образованието използват основно концептуализацията на социалния капитал на Колман за прогнозиране на образователните резултати. Съществуващите изследвания приемат концепцията за социалния капитал на Колман и като цяло не се отклоняват от показателите, предложени от Колман в неговия оригинален труд, а именно главно променливите за структурата на семейството и взаимодействието между родителите и децата (Dika & Singh, 2002).

Несъмнено най-значимото изследване на социалния капитал на семейството е "Равенство на възможностите за образование", по-известно като "Докладът на Колман". "Докладът на Колман" е публикуван през 1966 г., повече от двадесет години преди теоретичното разработване на понятието "социален капитал". В доклада, съдържащ 737 страници, се стига до тревожното

заклучение, че училищата може би все пак не са най-големите "балансори" в обществото. В проучването са използвани данни за 570 000 ученици, 60 000 учители и 4 000 начални и средни училища в цялата страна (Viadero, 2006). Докладът "Колман" съдържа няколко революционни заключения, сред които това, че училищата нямат голям принос за академичните постижения на учениците. Например, в доклада се посочва, че чернокожите деца започват училище и изостават от белите си връстници и на практика никога не ги настигат, дори когато училищата им са толкова добре оборудвани, колкото и тези с преобладаващо бели ученици. В доклада се посочва, че най-голямо значение за академичния успех на децата има тяхната семейна социална среда (Viadero, 2006).

В много проучвания е използвано изследването "Равенство на възможностите за образование", като е разгледано влиянието на училищните и домашните ресурси върху академичните постижения на децата. Ханушек (Hanushek, 1997 г.) установява, че близо 400 проучвания, проведени в годините след Доклада "Колман", показват, че няма силна връзка между постиженията на учениците и училищните ресурси, ако се вземе предвид приносът на семейството. С други думи, това означава, че простото увеличаване на училищните ресурси няма непременно да доведе до по-добри резултати на учениците (Hanushek, 1997).

Първата глава "ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРАТА СВЪРЗАНА С ТЕОРИЯТА ЗА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ" съдържа пет теми:

Първата тема включва представянето на дисертацията.

Втората тема е свързана с целта на изследването, което трябва да се проведе върху извънкласните фактори между учениците от средните училища в Западен бряг. Основният фокус на изследването е да се опознаят чрез анализ на данните и чрез използване на подходящи техники по-добре моделите и факторите, определящи успеха в средните училища сред юношите в Западния

бръг. Знанията, които това проучване дава, могат да информират учителите и други лица, които работят с и за юноши. То може да бъде обяснително за преподавателите, които се стремят да повишат академичния успех, като разберат факторите, допринасящи за това в различни контексти. Това от своя страна може да доведе до по-информирани решения за образователните програми и политика.

Третата тема се отнася за значението на обучението, което се обобщава по следния начин:

- Успехът в обучението е важен за индивида и обществото.
- Ролята на семейството и неговата социална приемственост за успеха в училище.
- Ново допълнение в областта на изследванията, свързани със социалния капитал.
- Липса на изследвания, които да се занимават с връзката между училищния успех и социалния капитал в Западния бръг.

Четвъртата тема е посветена на изследователските въпроси:

1. Има ли полът отношение към успеха в средното училище?
2. Свързва ли се местожителството положително с успеха в средното училище?
3. Семейната структура свързана ли е положително с успеха в средното училище?
4. Финансовото състояние на семейството свързано ли е положително с успеха в средното училище?
5. Образованието на родителите свързано ли е положително с успеха в средното училище?
6. Отсъствието от училище свързано ли е положително с успеха в средното училище?
7. Времето, прекарано с родителите, свързано ли е положително с успеха в средното училище?
8. Свързана ли е солидарността между поколенията положително с успеха в средното училище?

9. Дали родителският контрол е свързан положително с успеха в средното училище?

10. Родителската подкрепа свързана ли е положително с успеха в средното училище?

Трудности при проучването

Срещнах някои трудности при подготовката на това проучване:

1 - Трудността да се придвижвам между градовете поради политическата ситуация

2 - липсата на изследвания на арабски език по темата за социалния капитал и връзката му с академичните постижения

Изследователски хипотези

- 1- Съществуват ли статистически значими разлики на нивото на значимост ($\alpha < 0.05$), на ниво "Успех в средното училище" на участниците в извадката, дължащи се на променливите ("Пол", "POR", "FF", "FFS", "EOF", "EOM")?
- 2- Съществуват ли статистически значими разлики на ниво значимост ($\alpha < 0.05$), в нивото на успеваемост на участниците в извадката "Успех в средното училище", дължащи се на променливата (PS)?
- 3- Съществуват ли статистически значими разлики на ниво значимост ($\alpha < 0.05$) в нивото на участниците в извадката "Успех в средното училище" вследствие на променливата (TSWP) ?
- 4- Съществуват ли статистически значими разлики на ниво на значимост ($\alpha < 0.05$) в нивото на участниците в извадката "Успех в средното училище", дължащи се на променливата (IC)?
- 5- Съществуват ли статистически значими разлики на ниво на значимост ($\alpha < 0.05$) в нивото на участниците в

извадката "Успех в средното училище", дължащи се на променливата (PM)?

- 6- Съществуват ли статистически значими разлики на ниво значимост ($\alpha < 0.05$) в нивото на участниците в извадката "Успех в средното училище", дължащи се на променливата (SA)?

Петата тема касае процедурите на изследването, които са описани, както следва:

Настоящото проучване сравнява влиянието на социалния капитал върху успеха в средните училища в Западния бряг. В изследването са използвани данни от 800 ученици от средните училища в същия регион. Репрезентативни извадки на базата на класа от ученици на възраст 16-18 години.

Участниците са ученици от 10-и, 11-и и 12-и клас на средните училища в Западния бряг. Всички класове от всички училища са избрани за участие на случаен принцип. На участниците са раздадени анонимни въпросници и пликкове с указания за връщане на готовите въпросници.

Линейният регресионен анализ е използван за петте модела с помощта на програмата SPSS.

Ако мерките за социален капитал, използвани в това проучване, са свързани с успеха в средните училища в Западния бряг, това предполага глобално значение на същия капитал за успеха в средните училища сред юношите. Ако мерките са свързани по различен начин с успеха в средните училища в изследването, това налага допълнителен анализ на концепцията и какво точно от социалния капитал допринася за успеха в средните училища. Това може да е свързано с политиката, практиката, естеството на социалния живот и възпитанието на децата в региона или с някои други фактори. Това също така ще послужи за оспорване на съществуващите доказателства за значението на социалния капитал като показател за успеха в средните училища.

Във втора глава «ШЕСТТЕ ИЗМЕРЕНИЯ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ» са разгледани четири теми:

Първата тема засяга измерването на социалния капитал в Западния бряг.

Целта на проучването е да изследва концепцията за социалния капитал и неговото проявление сред палестинците на Западния бряг и в ивицата Газа. То се стреми да създаде рамка, която позволява измерването на различните измерения на социалното взаимодействие и ангажираност, за да се разработи индекс, който да отразява многостранния характер на социалния капитал в Западния бряг и ивицата Газа.

Терминът не е нов, но от началото на 90-те години на миналия век към него се обръща все по-голямо внимание, тъй като е възприет от Световната банка и други институции, които понякога дори го разглеждат като "липсващото звено" в развитието. Въпреки това прегледът на огромното количество материали, свързани с това понятие, разкрива редица проблеми, включително липсата на единно прието определение на социалния капитал, спорното му въздействие върху икономическите и социалните показатели и неясната му връзка с по-утвърдените понятия за физически и човешки капитал. Сложността на понятието оставя своя отпечатък върху опитите за измерване, като различните схващания за това какво представлява социалният капитал възпрепятстват усилията за приемане на конкретни показатели за оценка или за сравнение между отделните държави. Всъщност, за разлика от физическия или човешкия капитал, които имат много по-прости показатели за оценка и сравнение, проявлението на социалния капитал трябва да се изследва чрез избор на косвени показатели, чиято целесъобразност ще варира в различните общества. Освен това много от признатите измерения на социалния капитал – като например, равнището на доверие в други хора и институции - не са лесни за количествено измерване. Въпреки това са правени редица

опити за разработване на частични или цялостни показатели за измерването му, а Световната банка е играла водеща роля в подобни инициативи като част от усилията са за намаляване на бедността и подобряване на възможностите за развитие.

При измерването на социалния капитал в Западния бряг е възприето определението на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), която го разглежда като многоизмерна концепция, отразяваща социалните мрежи и споделените норми, ценности и разбирания, улесняващи сътрудничеството в рамките на различни групи или между тях. Въз основа на тази дефиниция, но съобразена със специфичния палестински контекст, въпросите в проучването бяха разработени така, че да обхванат четири основни измерения на социалния капитал: политическо, гражданско и професионално участие; неформални мрежи и социална ангажираност; доверие в институциите и други лица; споделени ценности и норми. Въпросникът съдържаеше също така лична и демографска информация и беше предоставен на представителна извадка от 2 500 палестински домакинства от Палестинското централно статистическо бюро.

Трябва да се отбележи обаче, че макар проучването да е извършено изцяло на Западния бряг, това не бе възможно в Ивицата Газа, тъй като политическата ситуация не позволи изпълнението на задачата. Поради това анализът на данните от Газа можеше да се извърши само на ниво население на ивицата като цяло, а не на по-подробно ниво на подгрупи, определени по демографски характеристики. След като данните бяха изчистени и въведени в база данни, следващата стъпка беше да се използва анализ на основните компоненти, за да се определят основните аспекти на социалния капитал в Палестина. С помощта на линейна диаграма се установи, че от отговорите могат да бъдат идентифицирани шест основни елемента (с два повече от хипотетичните), които могат да бъдат обобщени, както следва:

Доверие в политическите институции; социално, професионално, гражданско и политическо участие; поведенчески ценности; доверие в местни и международни организации; участие в неформални социални мрежи и социална подкрепа; и социални нагласи и норми. За всяко от шестте измерения беше изчислен индекс чрез стандартизирани формуляри с нулева средна стойност и стандартно отклонение от единица. Резултатите бяха използвани за изготвяне на общ индекс на социалния капитал в Западния бряг и Ивицата Газа чрез среднопретеглена стойност на изчислените стойности на много измерения. Стойностите на гореспоменатите шест измерения, както и общият индекс на социалния капитал (ОСК), бяха използвани за анализ и проверка на статистическите различия между социално-икономическите и демографските характеристики.

Втората тема се отнася до историята на развитието на образованието в Западния бряг и приетите политики в областта на образованието през пет периода: Османско владичество, британско мандатно управление, след войната от 1948 г., израелски период и по време на Палестинската автономия.

Броят на училищата и учениците в Палестина до края на Британското управление е много скромно, достигайки 535 училища и само 93550 ученици, което е малка част от броя на учениците, които са имали право на образование, и от населението.

Увеличението на броя на учениците през седемте години е 38905 със степен на нарастване 5558 ученици годишно, докато степента на нарастване през първите три години 1940-1943 г. е 1227 годишно, което отразява образователната политика, провеждана от мандатното правителство по отношение на образованието на палестинците. То е било малцинство от определена категория способни и можещи.

Броят на училищата през първите три години по таблицата не се е увеличил от 1940 до 1943 г. Броят на училищата се запазва на 403 през целия този период. През останалите четири години броят

на училищата е 535, като всяка година броят им нараства средно с 32,8 на ниво Палестина. Предвид съществуващото у палестинците усещане за липса на знания и неграмотност, институциите и неправителствените организации се стремят да запълнят пропуските в политиката на мандатното правителство и създават арабски частни училища, за да осигурят възможности за образование на народа и да възпитат патриотизъм у учениците. Арабската цивилизация в края на мандата (1944-1945 г.). Има 317 училища, в които учат 36 673 ученици и работят 1900 учители (Al-Qadi, 1994). Усилията на всеотдайните палестински педагози, които се стремят да преподават четене, писане и аритметика в училищата и джамиите на народа при тежките условия, през които е преминавал, като се има предвид, че образованието е право и необходимост за всеки палестинец.

Арабско-еврейската война избухва през 1948 г. и води до създаването на държавата Израел. През 1950 г. се провежда конференцията в Йерихон, на която Западният бряг става част от Хашемитско кралство Йордания. Йорданците са подчинени на йорданските закони и разпоредби, включително на образователната система, докато Египет поема управлението на ивицата Газа. По този начин образованието в сектора е подчинено на египетската образователна система.

Йорданското правителство се зае със задачата да образова палестинците на Западния бряг при много трудни обстоятелства. То наследи от британското мандатно управление слаба образователна структура и положи усилия да осигури образователни възможности за всички. Образованието процъфтява от 1950 г. до 1967 г., така че този период представлява повратна точка в палестинското образование.

През 1967 г. образованието на Западния бряг продължава по йорданската учебна програма и по египетската учебна програма в ивицата Газа до края на 1994 г.

Реалността на палестинското образование в рамките на Палестинска автономия:

Палестинската автономия е създадена през 1993 г. между Израел и Организацията за освобождение на Палестина (ООП). Първото ѝ действие беше да поеме отговорността за образованието в Западния бряг и ивицата Газа. Министерството на образованието наследи една разрушена образователна структура. Трябваше да се построят нови класни стаи, да се набере необходимият преподавателски персонал, да се назначат учители, да се разработят учебни програми, да се открият нови дирекции и да се погрижат за образователната и друга техника. Най-важните постижения на министерството са създаването на нова система за провеждане на изпити в средните училища и създаването на палестински средни училища, както и полагането на грижи за тях и насърчаването им да зачитат първоначалните. Ето защо образователният живот в Палестина се възроди, а служителите на Министерството на образованието се гордеят, че за първи път в историята на палестинския народ са направили образованието в Западния бряг и Ивицата Газа палестинско.

За да се изясни реалното състояние на палестинското образование под ръководството на Палестинската автономия, няколко таблици в дисертацията показват разпределението на училищата, учениците, учителите и ръководителите според статистическите данни за 1997 г. (Централно статистическо бюро, 1997 г.).

Третата тема във втора глава засяга ролята на социалния капитал в икономиката на знанието, като най-яркото развитие на тази сцена е появата на нов познавателен модел, основан на осъзнаването и задълбочаването на ролята на знанието и човешкия капитал в развитието на икономиката и общностите.

Основните аспекти в тази тема са:

- Концепцията за общество на знанието
- Някои от трансформациите, които съпътстват навлизането в икономиката на знанието

- Характеристики на обществото и икономиката на знанието
- Развитие на частния сектор в крак с икономиката на знанието
- Въздействието на икономиката на знанието върху образователната система в света
- Промяна в образователните концепции

- 1 - Научете се да познавате
- 2- Научете се да работите
- 3- Научете се да бъдете
- 4- Научете се да споделяте с другите

- Образователни визии и основни умения във времето и икономиката на знанието
- Възгледи за училищната икономика на знанието
- Знания и поведение, необходими на завършващите в епохата на икономиката на знанието

Очаква се завършилите училище в епохата на знанието да имат характеристики на описанията и способностите, които се различават значително от тези на типичния завършил в миналото. Тези характеристики могат да бъдат анализирани, както следва:

Лични компетенции

Академични компетентности

Перспективи за света на труда и социалния живот

Информационни и комуникационни технологии в процеса на преподаване и учене в периода на знанието

- Образователни програми в епохата на знанието
- Управление на училището в епохата на знанието
- Желаният учител във времето на икономиката на знанието

Четвъртата тема във втора глава се отнася за въздействието на социалния капитал върху хората с увреждания. Избрах горното заглавие като част от докторската си дисертация по лична причина, обобщена по-долу:

Ожених се през 2003 г., а през 2004 г. се роди дъщеря ми (Сара). През 2007 г. се роди синът ми (Юсеф). Бях много щастлива да го посетя. След първата му година започнах да забелязвам, че той не се държи като връстниците си от неговото поколение, и

оттук започна моето пътуване с Юсеф и лекарите и специалистите, докато не ми казаха, че Юсеф е с разстройство от аутистичния спектър. Като баща не го приех в началото, не знаех нищо за аутизма и започнах да търся лечение. Първоначално Юсеф не беше приет от общността, защото действията му бяха обезпокоителни за него и за другите. Но след навършване на петгодишна възраст Юсеф беше поставен в подходяща за него рамка, а учителката му специализира в областта на аутизма и днес смятам Юсеф за красив дар от Бога.

Учените от целия спектър на социалните науки възприеха концепцията за социалния капитал (Moody & Paxton, 2009; Portes, 1998). Като общо понятие социалният капитал се отнася до набор от взаимоотношения и социални връзки с организации и с отделни лица, които могат да разширят възможностите за избор и да доведат до повишаване на качеството на живот. Не съществува безспорно определение на социалния капитал, което да е общоприето.

Определенията за социален капитал се различават значително, тъй като изследователите често включват в тях изразяване на своите дисциплинарни цели, възгледите си за това къде се заражда или пребивава социалният капитал или как може да се промени неговият капацитет за предоставяне на услуги (Robison et al., 2002). Все пак се очертава консенсус, че в основата си социалният капитал включва набор от взаимоотношения и социални структури.

Тези взаимоотношения и социални структури се основават на доверие и норми на реципрочност, които на свой ред се регулират от ценности и/или правни норми. Статиите, публикувани през последните 25 години, посветени на конструкцията на социалния капитал, се разделят в голяма степен на две групи: а) такива, които разглеждат социалния капитал като атрибут на индивида, и б) такива, които го разглеждат като атрибут на групите и/или по-голямата общност (Portes, 2000). За моите цели дефинирам социалният капитал по следния начин: личната и колективната сила

на хората с увреждания и организациите да подпомагат тяхното пълноценно приобщаване в общността, да имат достъп до мрежи за социална подкрепа и да повишават качеството си на живот (Walker, et al., in press).

Ключова ценност в основата на социалния капитал е доверието, т.е. доверието към другите в социалната мрежа и доверието към тези, на които се доверяват приятелите ви. Други такива ценности, свързани със социалния капитал, са да имаш приятели и съмишленици, да изграждаш връзки с други хора, които могат да ти помогнат, и да бъдеш полезен на другите (Gardner, Ward, & Weintraub, 2010). От лицата с високи нива на социален капитал се очаква да работят за общото благо на всички в тяхната общност или мрежа. Социалният капитал е тясно свързан със самоопределянето, тъй като дава на индивида силата да взема решения, да има избор и добавя контрол и посока към живота му.

Третата глава «МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО» е посветена на методологията на дисертационното изследване. В нея се разглеждат данните и методите, използвани в това проучване, специфичните променливи, които се анализират, а накрая се прави преглед на статистическите анализи в настоящия труд.

В това проучване са използвани данни от 800 ученици от средните училища в Западния бряг. Представителни извадки на базата на класа от ученици на възраст 16-18 години. Участниците са ученици в 10-и, 11-и и 12-и клас на средните училища в Западния бряг. Всички класове от всички училища бяха подбрани за участие на случаен принцип. На участниците бяха раздадени анонимни въпросници и пликосе в които да върнат попълнените въпросници. Учителите контролираха участието на учениците в проучването и прилагаша въпросника в отделните училища, като се ръководеха от строга форма на методически протокол. Всички ученици, които присъстваха на училище в определения ден за провеждане на анкетата, попълниха въпросника в класните стаи. Не се наблюдава

въздействие от страна на учителя при този метод на събиране на данни върху отговорите на подрастващите във въпросниците.

Зависимата променлива е "Успех в средното училище".

Студентите бяха попитани за средните им оценки за първия семестър на учебната 2018/ 2019 г. Контролираната променлива беше възрастта, тъй като диапазонът на участниците е от 16 до 18 години и следователно възрастта ще бъде контролирана.

Независимите променливи са

- Пол (момче, момиче)
- местожителство (лагер, град, село)
- структура на семейството (живее с двамата си родители, живее с един родител или по друг начин)
- родителска подкрепа (Грижа и обич, обсъждане на лични въпроси, съвети относно обучението, съвети относно други въпроси (проекти), помощ с различни неща)
- време, прекарано с родителите (Прекарвам време с родителите си извън учебните часове в работните дни; прекарвам време с родителите си през почивните дни.)
- родителски контрол (Родителите ми следят с кого съм вечер, Родителите ми знаят къде съм вечер)
- солидарност между поколенията (Родителите ми познават моите приятели, Родителите ми познават родителите на моите приятели, Родителите ми често разговарят с родителите на моите приятели, Родителите ми и родителите на моите приятели понякога се срещат, за да разговарят помежду си)
- финансово състояние на семейството (по-лошо, добро, много добро, отлично)
- образование на бащата (начално или по-ниско образование, подготвително училище, средно училище, висше образование)
- образование на майката (начално или по-ниско образование, подготвително училище, средно училище, висше образование)
- отсъствие от училище (поради болест, защото са пропуснали или съкратили часовете, по други причини)

Ще бъдат използвани пет регресионни модела за определяне на влиянието на социалния капитал върху успеха в средните училища в Западния бряг.

Модел 1; Основният модел ще включва контролните променливи: "пол", "възраст", "местоживеене", "семейна структура", "финансово състояние на семейството", "образование на бащата", "образование на майката" и "отсъствие от училище".

В следващите четири модела е всяка променлива на социалния капитал: Родителска подкрепа; Родителски контрол; Време, прекарано с родителите; Солидарност между поколенията. Като те се добавят един по един към "основния модел".

В четвърта глава «РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО» са изложени и анализирани резултатите от дисертационното изследване, както следва:

1. Таблици на честотите за променливите.
2. Някои важни статистически таблици.
3. Регресионни таблици като ANOVA и таблици с коефициенти за всеки от петте модела.
4. Обсъждане след всеки модел какво се е случило с променливите на основния модел, когато към него е била добавена нова променлива.
5. Отговори на изследователските въпроси

Въпроси (1 - 4)

Петта регресионни модела показват, че въпросите (1, 2, 3, 4) на научното изследване са положително свързани с успеха на учениците в средното училище.

Въпрос 5

Петта регресионни модела показват, че образованието на бащата е положително свързано с успеха на учениците в гимназията.

Модел 1 показва, че образованието на майката е свързано слабо отрицателно с успеха на учениците в средното училище.

Моделите (2,3,4,5) показват, че образованието на майката е свързано слабо положително с успеха на учениците в средното училище.

Въпрос 6

Петте регресионни модела показват, че въпрос номер (6) от изследването е отрицателно свързан с успеха на учениците в средното училище.

Въпрос 7

Когато въпрос номер (7) се добави към регресионен модел 3, той показва положителна връзка с успеха на учениците в средното училище и все още дава положителна връзка в модели 4 и 5.

Въпрос 8

Когато въпрос № 8 се добави към регресионния модел 5, той показва слабо положителна връзка в два въпроса, които са свързани с него, и отрицателна връзка в други два въпроса, които са свързани с него, с успеха на учениците от средните училища.

Въпрос 9

Когато въпрос номер (9) се добави към регресионния модел 4, той показва положителна връзка с успеха на учениците в средното училище и все още дава положителна връзка в модели 5.

Въпрос 10

Когато въпрос номер (10) се добави към регресионния модел 2, той показва положителна връзка с успеха на учениците в средното училище и все още дава положителна връзка в модели 3, 4 и 5
накрая, някои препоръки към регионалните власти на Западния бряг, за да се подобри успехът на учениците и да се подобри социалното приобщаване на децата със специални образователни потребности. Преразглеждане на образователната програма, за да бъде съобразена с изискванията на времето:

- Включване на родителите в образователния процес и постоянна комуникация между училището и родителите;
- Повече внимание към електронното обучение;
- Преразглеждане на изпитната система;
- Откриване на професионални клонове;
- По-добро информиране на общността по въпроса за уврежданията;
- Работа за обучение на учителите за справяне с въпроса за интегрирането на хората с увреждания в обикновените класове;
- Отпускане на подходящи бюджети за подпомагане на интегрирането и създаване на подходяща среда за това.

Дискусия и заключение

Целта на това изследване е да се проучи влиянието на социалния капитал върху успеха на учениците от средните училища в Западния бряг. Извадката в настоящото проучване е съставена от

отговорите на учениците (800 юноши) от средните училища - 10,11 и 12 клас. Теоретичната рамка на изследването се основава на теорията за социалния капитал, представена през 1988 г. от американския социолог Джеймс Колман. Колман твърди, че социалният капитал в семейството и общността е ключов фактор за създаването на човешки капитал, което означава, че децата, които притежават повече социален капитал в живота си, ще се справят по-добре в училище (Coleman J. S., 1988). Няколко предишни проучвания емпирично подкрепят теорията, като показват, че общностите с висок социален капитал са по-способни да реализират общи ценности и да подкрепят приетите общностни цели (Dika & Singh, 2002; Morgan & Todd, 2009; Thorlindsson, Bjarnason, & Sigfusdottir, 2007). След като през 1966 г. е проведено изследването "Равенство на образователните възможности", обхванало над половин милион ученици в 4000 училища, е известно, че училищата не могат да компенсират недостатъците в обществото.

Докладът от проучването, по-известно като "доклада Колман", съдържа няколко новаторски заключения, сред които това, че училищата нямат най-голям принос за академичните постижения на учениците. Вместо това в доклада се посочва, че социалната среда в семейството на учениците е най-важният фактор, определящ техния академичен успех, което открива изцяло нов спектър в дискусиата за училищните постижения и възможните начини за подобряване на представянето на учениците в училище (Viadero, 2006).

Почти всички изследвания в подкрепа на теорията на Колман са проведени в Съединените щати (Carbonaro, 1998; Dafur, Parcel, & Troutman, 2013; Israel, Beaulieu, & Hartless, 2001; Morgan & Sørensen, 1999; Morgan & Todd, 2009; Sun, 1998, 1999). Настоящото изследване допълва знанията в областта, като проверява дали теорията е валидна при анализиране на данни от Западния бряг.

Четири теоретично различни форми на родителски отношения се използват като показател за социален капитал, а именно: родителски контрол, родителска подкрепа, време,

прекарано с родителите, и солидарност между поколенията - родители, които познават приятелите на децата си, и родители, които познават родителите на приятелите на децата си.

В допълнение към тези отделни мерки това проучване анализира и въздействието на други важни променливи от семеен тип, които Колман действително включва в своята теория. Като резултативна променлива бяха използвани средните оценки на материалите за първия семестър през учебната 2018/ 2019 г.

И накрая, всички десет въпроса от изследването бяха проверени по отношение на положителната или отрицателната връзка със зависимата променлива, която е успехът в средното училище, във всеки модел от петте използвани модела.

Окончателен регресионен модел, използван в дисертацията, включва всички независими променливи, оказващи влияние върху зависимата променлива

Таблица 1.

Обобщение на модела				
Модел	R	Коефициент на детерминация R2	Регулиран R2	Стд. грешка на прогнозиране
1	.737 ^a	.544	.531	.730
<p>а. Предиктори: (константа), Родителите ми и тези на моите приятели понякога се срещат, за да разговарят помежду си, финансово състояние на семейството, по други причини, поради болест, обсъждане на лични въпроси, образование на майката, пол, съвети относно обучението, родителите ми често разговарят с родителите на моите приятели, местоживееене, прекарвам време с родителите си през почивните дни, родителите ми познават приятелите ми, както и техните родители, съвети по други въпроси, образование на бащата, грижа и топлина, прекарвам време с родителите си извън учебните часове в работните дни, родителите ми следят с кого прекарвам вечерите, помощ за различни неща, структура на семейството, родителите ми знаят къде съм вечер</p>				

Таблица 2.

ANOVA ^a					
Модел		Сбор от квадрати	Df	Среден квадрат	F
1	Regression	493.585	21	23.504	44.109
	Residual	414.563	778	.533	
	Total	908.149	799		
а) Зависими променливи: успех на учениците в средното училище					
б) Предиктори: ("константа"), Родителите ми и тези на моите приятели понякога се срещат, за да разговарят помежду си, финансово състояние на семейството, по други причини, поради болест, обсъждане на лични въпроси, образование на майката, пол, съвети относно обучението, родителите ми често разговарят с родителите на моите приятели, местоживеене, прекарвам време с родителите си през почивните дни, родителите ми познават приятелите ми, както и техните родители, съвети по други въпроси, образование на бащата, грижа и топлина, прекарвам време с родителите си извън учебните часове в работните дни, родителите ми следят с кого прекарвам вечерите, помощ за различни неща, структура на семейството, родителите ми знаят къде съм вечер					

Таблица 3.

КОЕФИЦИЕНТИ ^a						
Модел		Нестандартизирани коефициенти		стандартизирани коефициенти	t.	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Константа)	10.692	.921		11.611	.000
	Пол	-.357-	.161	-.167-	-2.211-	.001
	Местожителств	.021	.044	.014	.482	.000
о						

Структура на семейството	.151	.236	.051	.641	.000
Финансов статус на семейството					
Образование на бащата	-.856-	.075	-.356-	- 11.414 -	.000
Образование на майката	-.193-	.057	-.113-	- 3.385-	.001
Поради заболяване	-.117-	.068	-.052-	- 1.717-	.036
Поради др. причини	-.046-	.037	-.032-	- 1.232-	.218
Грижа и обич	.018	.041	.011	.431	.667
Обсъждане на лични въпроси	.052	.083	.027	.624	.000
Съвети относно обучението,	-.025-	.039	-.018-	-.651-	.000
Съвети относно други въпроси	-.407-	.154	-.142-	- 2.640-	.008
Помощ при друг тип нужди	-.888-	.247	-.145-	- 3.592-	.000
Прекарвам време с родителите си извън учебните часове в работните дни	.146	.143	.066	1.019	.013

Прекарвам време с родителите си извън учебните часове в работните дни	-.410-	.105	-.238-	- 3.899-	.000
Родителите ми следят с кого прекарвам вечерите	-.083-	.058	-.046-	- 1.433-	.000
Родителите ми знаят къде съм вечер	.141	.135	.074	1.041	.002
Родителите ми познават приятелите ми	-.152-	.152	-.079-	-.995-	.000
Родителите ми познават родителите на моите приятели	-.004-	.064	-.002-	-.055-	.036
Родителите ми често разговарят с родителите на моите приятели	.081	.037	.072	2.179	.041

Родители ми и тези на моите приятели понякога се срещат , за да разговарят	.029	.045	.019	.645	.519
Пол	-.101-	.045	-.068-	-	.724
а. Зависима променлива: УСПЕХ НА УЧЕНИЦИТЕ В СРЕДНОТО УЧИЛИЩЕ					

Приноси на дисертационния труд

1. Изследвана е връзката между социалния капитал и образователните постижения на учениците от средните училища в Западния бряг, като е обърнато специално внимание на влиянието на семейната среда върху постиженията на учениците. Проследено бе влиянието на следните фактори, определящи ролята на социалния капитал: родителска подкрепа; образование на родителите; структура на семейството; финансови възможности на родителите; степента, в която родителите познават приятелите на децата си и ги подкрепят в социалните им контакти.
2. Направен е сравнителен анализ на връзката между социалния капитал и успеваемостта на учениците в средното училище в различни страни с тази в Западния бряг. Бяха сравнени данни за осем града в пет различни европейски държави. Градовете са Букурещ в Румъния, Каунас, Клайпеда и Вилнюс в Литва, Рейкявик в Исландия, Рига и Юрмала в Латвия и София в България.
3. Специално внимание е отделено на обхвата на социалния капитал с малък радиус в семействата с деца с увреждания. Подчертава се положителната роля на родителската подкрепа за децата в неравностойно положение. Акцентира се специално върху проблемите, с които родителите на деца с увреждания се сблъскват

в обществото. Обърнато е внимание и на въздействието на социалния капитал върху хората с увреждания.

4. Предложена е методика за измерване на влиянието на социалния капитал върху образователните постижения на учениците от Западния бряг, като са обработени данните от емпирично проучване на резултатите от постиженията на учениците в пет града от региона.

5. След като са взети предвид световните тенденции в развитието на икономиката на знанието и нейното влияние върху промените в образователните парадигми, са определени основните умения на обучаваните, които да им позволят да учат и да се развиват в новите условия.

6. В този контекст се очертават обхватът и ролята на социалния капитал в икономиката на знанието. Проследяват се някои от трансформациите, съпътстващи навлизането на съвременните общества в икономиката на знанието. Очертават се перспективите за промяна в естеството на труда и социалния живот на хората.

Публикации, свързани с темата на дисертацията:

1. **Ziad Abu Hamed**, History of the development of education in West Bank education, e-journal на ВСУ „Черноризец Храбър“, бр. 13/2021 г., ISSN 1313-7514
2. **Ziad Abu Hamed** The impact of social capital on people with disabilities , бр. 1/2021 г., сп. Устойчиво развитие, с. 27-31, ISSN 2367-5454 (online)
3. **Зиад Абу Хамед, М. Тонев** Ролята на образователните аспекти на социалния капитал в икономиката на знанието, сп. „Родопи“ – списание за икономика, политика и култура, кн.1-2.. 2021 г., с. 4-21, ISSN -1312 4552

4. **Ziad Abu Hamed**, History of the development of education in the areas of the palestinian autonomy in the state of Israel, e-journal на ВСУ „Черноризец Храбър“, бр. 15/2021 г., ISSN 1313-7514, 12 стр.